

at hava stóran týðning fyri okkum.

At bretska konsulin eins og ríkisumboðsmaðurin fara úr valutaráðnum er natúrligt og rætt.

Stutt sagt er úrslitið so sum eg dugi at skilja tað bara óført.

a.

UPPALING OG SIÐVENJING

Trúbótin (reformatiónin) broytti nógv í samfelagsskipan og mann-
aáskoðan í øllum teimum lond-
um, har hon vann fram; og eis-
ini har, hon ikki fekk frama,
kom tann hugsan, hon bar fram,
at merkja mannahugsanir meira
og minni.

Hin stórsta broyting var tann,
at landið (statin) legði undir seg
øll tey samfelagsóki, ið áður
kirkjan hevði havt.

Kirkjan hevði havt eitt óført
veldið í Miðöldini, og hennara
ávirkan á manna- og samfelags-
lívið hevði fevnt ógvuliga víða.
Øll mentunarmál hevði verið
merkt av henni, sosialmálini,
heilsuviðurskiptini hevði hon haft
undir hond, og somuleiðis skúl-
an, ungdómsins uppalning. Hetta
at hava undir hond og hava
umsjón við uppvæing og lær-
dómi ungdómsins mátti hava hin
stórsta týðning fyri kirkjuna og
kristna trúgv og siðalæru í síni
heild. Av hesum stóðst, at kristin
trúarlæra og kristin siðalæra
sáddust niður í menniskjuni frá
barnsbeini.

Við trúbótini loystust hesi
nevndu óki frá kirkjuni og lög-
ust undir statsvaldið, men hin
kristna livsáskoðanin og hin
kristna siðalæran vóru enn so
fastgrógvín í mannasinnini, at
tey løgu langt tíðarskeið sum
stóðið undir allari uppvæing í
øllum europeiskum londum.

Tað var ikki, fyrrrenn teir
»frii tankarnir« fóru meira at
flóða umkring, og vitkapurin
fór at gera vart við seg, at menn
lögdu fram aðra meiningu um
siðir (moral) og livsáskoðan,
enn venja var frammanundan.

Sjálvandi er so, at nýggjar
hugsanir festa ikki í beinan-
vegin. Maðurin ella menninir
greiða teir frá sær, ein trongur
ringur fær fatur á teimum, men
langar tíðir ganga, áðrenn fjöldin
tekur eftir. Vit hava sæð hvussu
verðið hevur við náttúrkunnleik-
anum. Hin gamla verðaldar-
myndin lá fóst í mannaskilinum,
og tað gingu öldir, áðrenn henda
myndin varð tvágað burt, og
hin nýggja komin fram istaðin.

Umstøður hava eisini sína á-
virkan. Eru menn í trongum
umstøðum og sita í ringum kor-
um, tá hava nýggjar lærdómir og
nýggir livshættir betri líkindi at

vinna fram. Ti fólkíð er hatskt
á tað, ið var, og sum ikki bar
eyðnu, og vil tí taka eftir teim-
um, sum boða frá nýggjari tíð
við broytingum og frælsari kor-
um á øllum økjum.

Upplýsingarmenn og natúr-
vitskapsmenn vildu skapa nýggja
livsáskoðan og nýggjan moral.
Teir mæltu ímóti at mentunar-
lívið skuldi vera bundið til hina
dapru og ófrii kristnu siða-
læruna. Darwins læra um menn-
iskjuna sum eitt hægri djóra-
slag gjörði brot í sjógvin, og
henda læran (evolútionislæran)
hevur meira enn nökur onnur
hugsan og læra broytt manns-
ins ætlan um øll heimsins við-
urskipti og givið samfelags-
áskoðan og siðmenningini í
hesum europeisku eins og ame-
rikansku londunum tað snið og
ta gongd, tær nú hava.

Mótmeilið móti yvirvaldi og
fastlögðum trúarsetningum, sum
ikom við »renæssansen« og trú-
bótini, styrkti eisini slikar and-
streyamar.

At mæla ímóti einari »autori-
tet« elvir altíð ein uppreistrar-
hug móti øllum »autoritetum«.
Ein kriggshugur kemur í menn-
iskjuna, og hon tykist at vera
fjóttað allar vegir og av øllum
valdum. Men so kann aftur
menningin fáa eitt so óvugt stig,
at bardagin fyri at kasta eitt ella
fleiri vald av sær leggur fólk
undir annað vald, sum prógv-
ast at vera eitt harðræði og
bindur menniskjuna í fastari
fjótur enn hitt gamla nakrantíð
royndi. Sum nevnt er tað tó
leingi, at læru, ið nerta við
fornar livssiður, vinna fram.
Hin gamla siðalæran, ið var
skipað úr guddómiligum boðum,
var ikki so bráð at jarðleggja.
Tú kundi mangan siggja, at
menn, sum vildu eittast upplýstir
og ikki trúgva á gomul ævintýr,
tó livdu sitt dagliga liv eftir hini
gomlu siðalæruni. Teir vóru
uppvaxnir í einum samfelagslagi,
sum livdi liv sitt eftir gomlum
arvatum siðaformum og áriníð
var so sterkt, at fyrsta ættar-
líðið orkaði ikki at bróta tað.
Politikkarar kundu eisini bæði
í talu og skrift seta fram sínar
kollveltandi hugsjónir, men
komu teir á landsins ting, aftraðu
teir seg við at seta tær í verk.

Tað var í Fraklandi, ið var
og altíð hevur verið hitt mæt-
asta uppreistrarland í heiminum,
at tær nýggju hugsanir um ein
friar moral, sum lá í menn-
iskjuni sjálvari, og sum kundi
verða knýtt til einstök leys moral-
boð, vóru settar í verk. Har
loystu teir kristna lærdómin úr
skúlanum og settu eina moral-
læru hóskandi fyri mannaættina
í staðin.

(Niðurlagt).

Úrslitið av samráðingunum við Danir og Bretar

Bretland og Føroyar.

Føroyingar vórðu »introduser-
aðir« av danska generalkonsul-
inum Vestbirk. Fórdu siðan
samráðingarnar sjálvir beinleiðis
við Bretar.

Úrslitið varð:

1. Avreiðingarrætturin í Brett-
landi verður ikki skerður, men
at halda fram sum higartil.

2. Handilsskapurin Bretlands og
Føroya millum verður ikki bara
óskerður, men vónandi at vaksa.
Føroyingar verða at fáa jarn,
stál, toy og aðrar vörur, teir
hava £ at keypa fyri.

3. Bretar lovaðu at taka Føroy-
inganna áheitan um at lata fersk-
fiskatollin falla burtur, til væl-
viljaða og vinarliga umhugsan,
men góvu ikki beinanvegin
endiligt svar.

4. Føroyingar samdir og væl
styðjaðir av Dönnum ynsktu fram-
vegis at vera í »sterlingsókinum«,
men Bretar sögdu, at tað bar
ikki til. Teir vissaðu tó okkum í,
at tað á ongan hátt vildi gera
Føroyinganna stöðu verri yvir
fyri Brettlandi, hvørki viðvíkj-
andi avreiðing, handelsskapi ella
á annan hátt — tvørturímóti,
sögdu teir.

Føroyar og Danmark ímillum.

*Peningaskipanin og valuta og
handilsskapi viðvíkjandi.*

1. Peningaskipanin í Føroyum
er eitt ríkis- og felagsmál.

2. a. Føroyingar fáa teirra egnu
peningaseðlar undirskrivaðar av
løgmanni landsstýrisins vegna
og Føroya ríkisumboðsmanni.

b. Afturímóti verður
donsk valuta (krónur) og verður
varðveitt av »Nationalbanken«.
c. Kursin verður felags, króna
móti krónu.

d. Føroyingar fáa teirra pro-
centliga part av tí, sum »Natio-
nalbanken« verður at vinna við
umsitingini av seðlanna aftur-
ímóti, t.v.s. hevur »Natio-
nalbanken« útgangandi 1500
milliónur í seðlum og vit av
teimum eiga 15 milliónur, verða
vit at fáa 1% av tí, ið bankin
vinnur av seðlunum (teirra
afturímóti).

e. Føroysku seðlarnir verða
einasta lógliga gjaldoyra í Fø-
royum við undantak av »skille-
mønten«, sum verður felags, hin
verandi danski.

f. Danskir seðlar kunnu být-
ast um við føroyskar hjá ríkis-

umboðsmanninum ella við ser-
ligari skipan hjá bankunum.

g. Aftur á hin bógvin kunnu
føroyskir seðlar í Danmark být-
ast um við danskar í »National-
banken« og hansara útbúðum.

h. Peningahæddin um 450.000
£, sum nú stendur í bretska
banka aftanfyrir seðlarnar, verður
framvegis standandi.

i. Viðvíkjandi sendan av pen-
ingi igiðnum postin til og frá
Danmark verður nærri at skipa
fyri av postmyndugleikunum
her og niðri.

3. a. Føroyingar verða at fáa
alla fremmanda valutu, ið teir
sjálvir vinna, at nýta eftir egn-
um tykki.

b. Törvar okkum annan va-
luta út yvir tann vit sjálvir
vinna, kunnu vit fáa hana frá
»Nationalbanken« eftir nærri
samráðing millum føroyskar og
danskir valutamyndugleikar.

c. Í Føroyum verður sett eitt
valutaráð við bara Føroyingum.
Hetta ráð stendur einans lands-
stýrinum til svars og hevur alt
ræði yvir tí valuta, vit sjálvir
vinna.

d. Í Danmark verður sett ein
valutaneynd, ið skal samarbeiða
við tað føroyska valuta- og
handilsvaldið viðvíkjandi valuta,
vit ynskja frá »Nationalbanken«,
og handelsskapi Danmark og
Føroya millum í síni heild.

e. »Nationalbanken« verður
ikki at jatta hvørjum einstökum
valutaumsókjara, men bert eftir
føroyskari ávisan um törvandi
fremmandan valuta.

Landsstýrið ella valutaráð
Føroya verður so at jatta teim
einstöku umsókjara soleiðis
sum törvur ar á.

4. Allur inn- og útflutningur
verður sermál, og verða Fø-
royingar hereftir sjálvir at ráða
fyri, hvussu hann fer fram.

5. Í samband við kannningina
av okkara valutatörvi verður
— tó ikki bundið — í samráð
við danska valuta- og handels-
valdið lagt eitt nationalbudgett
fyri Føroyar. Hetta verður gjørt
fyri at fáa tak á og skil í okk-
ara handelsskap og framleiðslu-
möguleikar á landi og á sjógv.

Marshall hjálpin.

a. Semja er vörðin um, at
Føroyar skulu fáa ein til teirra
stödd og tarv svarandi part av
marshallhjálpin, ið lutast dan-
ska ríkinum.

b. Innan december í ár skulu
Føroyingar seta fram eina ætlan
fyri marshallkeypini í tíðini, sum
er eftir av 1948/49.

c. Frá føroyskari síðu skulu
menn í næstu mánaðum royna
at gera eitt yvirtil yvir tær
neyðugu »innvesteringarætlanir»,